

A földesúr földjét elszántották

18 A forradalmi mozgalmak Oroszország minden pontját elérték. A fennálló földbirtokrendszer gyökeres megváltoztatásáért harcoló paraszti milliók lázadásai megremítették a nagybirtokos osztályt. Májusban-júniusban az ideiglenes kormány, a helyi kormányzati szervek napi postájukban egyre nagyobb számban kapják a parasztmozgalmakról szóló félelmetes beszámolókat, s jajveszékelve reménylik a támogatást.

Június elején az egyik dél-oroszországi járás (Magyarország felénél nagyobb területű) biztosa azt írja, hogy a járás egyik leggazdagabb, több mint 20 ezer hektárral rendelkező földbirtokosa földjét a kormány rendelkezésére bocsátja. A földesurak legalábbis egy időre szabadulni akarnak földjüktől. Az egyik erdőtulajdonos 800 főből álló fegyveres erőt kér az erdőt elfoglaló parasztok megfékezésére. A Szent Szinódus főigézsze arról tájékoztatja a belügyminisztert, és megfelelő eljárást sürget, hogy a Moszkva környéki egyházi és kolostori birtokok nagyobbik felét a felszereléssel együtt a helyi parasztbizottságok kezükbe vették. A június 30-án kelt, a parasztmozgalmakkal foglalkozó összesítő jelentésből: A kuruzsi kormányzás 8 falujában a parasztok egyenlő mennyiségben felosztották a nagybirtokot; a voronyezi kormányzás egyik gazdaságában a parasztok 300 ökröt, 100 lovat, 4000 birkát foglaltak le; másutt a parasztszövetek megtiltották, hogy bérleti szerződéseken előírt kötelezettségeknek eleget tegyenek; Gagarina hercegnő szaratóvi kormányzósági erdőből a parasztság olcsó áron jut fához; a tulai kormányzásban fölészántották a földesúr földjét, azt bevetették, az úri kúriát pedig szétrombolták.

A parasztszövetek első kongresszusát Petrográdon tartották május 4—28 (május 17—június 10) között. A küldöttek száma meghaladta az ezer főt. Döntő többséggel rendelkeztek az eszerek, több mint 400 küldött pártokivülinek tartotta magát. Lenin a kongresszushoz egy levelet küldött, majd a május 22-i ülésen felszólalt. Lenin a Bolsevik Párt álláspontját világította meg az agrárkérdésben. Az eszerek, mensevikek szavakban szintén elismerik az egész földnek neptulajdonba való adását, valamint hogy a földesúri földet megváltás nélkül kapja meg a parasztság. A különbség és az ellentét abban van, hogy míg az eszerek és mensevikek az Alkotmányozó Gyűlésig akarnak várni a föld végre rendezésével, (s minden bizonnyal akkor már forradalmi módon azt megoldani nem lehet), addig a Bolsevik Párt azt javasolja a parasztnak, hogy ne várjanak a földfogalással, hanem azonnal és szervesen fogjanak hozzá. A földdel való rendelkezés joga a helyi parasztszöveteket illeti meg. „Lenin beszédét — írja egy visszaemlékező — főleg a parasztküldöttek hallgatták nagy figyelemmel... Hangja erős volt, szavait mindenki megértette. Lenint nagy tapsot kapott, s ez még a tapsolók számára is váratlan volt, mivel a beszéd annyira magával ragadta a jelenlevőket.”

Bár a kongresszus eszer szellemű határozatot fogadott el, a parasztmozgalmak növekedése, a helyi parasztszövetek tevékenysége, határozatai igen jelentős balratolódásról, a bolsevik nézeteknek a parasztság tudatába való behatolásáról tanúskodnak.

A föld csak azé lehet, aki megműveli, azt eladni, venni nem lehet, s minden föld a dolgozó nép tulajdonát képezi, hangoztatták a novgorodi parasztok. Május végén a parasztszövet a földbirtokosoknak megtiltotta a föld eladását. A kazanyi kormányzás parasztszövete elhatározta, hogy azonnal kisajátítja a földesurak kezében levő felszereléseket, földesúri kovácsműhelyeket. Itt úgyszintén számba vették az állattalományt is.

A parasztszövetek kivétel nélkül mindenütt követelték, hogy a nagybirtokon dolgozó hadifoglyokat engedjék szabadon, s e határozatnak érvényt is szereztek. A hadifoglyok egyre nagyobb mozgásszabadságot élveznek és bekapcsolódnak a forradalmi mozgalomba.

A Bolsevik Párt befolyását igazolja, hogy több jelentős Lenin pártjának agitátorai ellen sürget rendszabályokat. A helyi lakosság viszont követeli a polgári lapok betiltását és csak a forradalmi sajtó terjesztésének engedélyezését. A pszkovi kormányzásban követelték, hogy a parasztok helyett a burzsoáziát küldjék a frontra.

A május-júniusi széles arányokban kibontakozott parasztmozgalmak is a forradalom elmélyülését szolgálták.

Liszt Ferenc Zeneiskola igazgatósága

felvételi vizsgát hirdet

Jelentkezni lehet előképző, zongora, hegedű, cselló, gordon, magánének, klarinét, fuvola, oboa, trombita tanszakokra. A felvétel időpontja: június 12, 13. d. e. 9—12 óráig, d. u. 2—5 óráig a Tábor utcai Zeneiskolában. xS. 134 644

gyümölcsfelvásárlást június 7-tel megkezdte

Felhívjuk Szeged és Szeged környéki gyümölcstermelők figyelmét, hogy a Szegedi Konzervgyár a szegedi telepén 2-es kapunál a

Kérjük a termelőket a fenti helyen reggel 4 órától 12 óráig gyümölcsbeszállításukat eszközölniük.

Új szolgáltatás

a Szegedi Patyolat Vállalatnál a gyapjútartalmú nadrágok éltartósítása. Vegytisztítás + éltartósítás ára: 20,10 Ft. A nadrág éle ezen eljárás hatására hosszú ideig megmarad.

Vegye igénybe Ön is!

xS 134 533

Harcban a fasizmus ellen

Gera Sándor emlékezete

„Megmutatták fényképét Mező Imrének, Hosszszan nézte a képet, s kis szünet után szólalt meg: — Igen, ismertem őt: fellövést kapott a spanyol fronton. E napokban lehet harminc esztendeje...”

Gera Sándor, akinek nevét a Szegedi munkásörzszóalaj lobogójára himezték, 1907. február 2-án született Szeged külvárosában, a Tabán u. 16. szám alatt. Szülei jóhírű fuvarosok. Tíz testvére közül kevés tanulhatott. Ő is libát, tehenet őriz a ház körül, mignem Dobó Miklós cipésmester, a munkásmozgalom régi harcosa magához veszi inasnak. Az ő révén kerül Gera Sándor kapcsolatba az ifjúmunkásmozgalommal, az illegális KIMSZ-szel. Kis sejtékből áll szervezetük; tagjai még eredeti nevükről sem ismerik egymást. Külvárosi utcákban, hol Felsővároson, hol Alsóvároson, hol a Sárján, hol a dorozsmai úti aklokánál találkoznak, s veszik át az utasításokat, az illegális röplapokat, az ellenzéki újságokat, amelyek azután rövid idő alatt mindenhová eljutnak. Ez a munka nagyon nehéz, fáradságos, kitartást, bátorságot, elővigyázatosságot igényel. Gera Sándor mestere e munkának. Ahogy Bökönyi János meséli, még saját sejtjének tagjai sem ismerték igazi nevét, csak évek múlva, a tárgyaláson tudják meg, hogy is hívják valójában.

Szakszervezeti tag, jár a Munkásotthonba, és Ladvánzky József vezetésével ő is részt vesz az ifjúmunkások továbbképző tanfolyamain.

Az első ítélet

Gera Sándor a huszas évek elején Pesten van. Szüleikhez olyan hírek jutnak el, hogy Sanyi „jó fiú”, nem vesz részt semmiben, és ekkor jön a rendőri értesítés, hogy Gerát bebörtönözték a Markó utcába. Ekkor még büntetlen előéletre tekintettel, mint politikailag nem megbízható hazatoloncolják.

1929-ben már újból megvan az összeköttetés az illegális mozgalom pesti és szegedi harcossai között. 1930. május 18-án kirándulás ürügyén nagy illegális találkozót rendeztek a kommuniszták a tápéi füzesekben, a Sárján. A környékről, Hódmezővásárhelyről, Makóról, Orosházáról, Kiszomborról jöttek a küldöttek. Hiába volt minden óvatosság, valaki besúgta őket, a rendőrség rajtuk ütött. A résztvevők menekültek. A rendőrök — hisz ismerték már mind őket — nem a szegediekre, hanem a vidékiekre vadásztak. Korom Mihály meséli, hogy Gera Sándor után oda is kiállítottak: „Ügyis elkakunk!” És másnap valóban letartóztatták.

„Bolsevista forradalom csíráit fojtották el Szegeden!” — írták a lapok. Az ügyész statáriális eljárást akart: a büntetés így vagy életfogytiglan, vagy bitófa. A vádlottak ügyesen védekeztek, és védők segítségével sikerült rendes eljárás alá kerülniük. Az első tárgyalásra 1931. január 14-én került sor.

Jelszó a tárgyalóteremben

Gera és Gladich József, amikor először vezették be őket a tárgyalóterembe fölkiáltottak: — Eljen a Kommunista Magyarországi Pártja! Eljen a magyarországi forradalom! — Eljen a forradalmi Magyarországi! A bíró erre tüstént hat órás kurtavásra büntetést rendelt el. Másodfokon június 4-től 21-ig a tábla előtt folyt ügyük. Molnár Erik volt a védőjük. Végül Gera Sándor és Gladich József 2 és fél évet, Gombai Mihály 2 év és 3 hónapot, Székely Mihály 2 évet, Komócsin Antal 8 hónapot, Bökönyi János 5 hónapot, a többiek kisebb büntetéseket kaptak. Az ítélet tábla később valamelyest leszállította a büntetéseket, így azután a vádlottakat, Gera Sándort is, szabadonbocsátották, mert a szabadságvesztés ideje a vizsgálati fogsággal le is telt. Gerát, mint alább idézendő nyilatkozatából megtudjuk, egy évre szállították le, tehát többet ült, mint amennyire ítélték.

Gera Sándor kiszabadulása után tovább folytatta munkáját. Ismét megteremtette az összeköttetést Budapesttel. A párt fő céljává ekkor a fasizmus elleni harc, az antifasiszta népfront létrehozása vált. A szegedi munkásság internacionalizmusának szép példája volt, amikor a fasiszta terrorakciók ellen aláírást gyűjtöttek, és a német követségre akarták eljuttatni. Gera Sándor vezette az aláírásgyűjtést. Így pl. Komócsin Antal a Gera Sándortól kapott ívvel a Fehértón dolgozó kubikusokhoz ment, és itt 300 aláírást gyűjtött.

Az ívek sohasem jutottak el a német követségre. Guilya Károly kutatásából tudjuk, hogy a szegedi rendőrkapitány a gyakori nevekre hivatkozva (Kiss, Nagy, Kovács, Horváth) ezt közölte a Belügyminisztériummal: „Megállapítottuk, hogy az aláírástok maguk is az aláírók közt szereplő Komócsin Antal, Gladich József többszörösen büntetett kommunisták gyűjtötték, kiknek kommunista irányú tevékenysége állandó megfigyelés tárgyát képezi.”

Az elfogott levél

A budapesti nyomozók elfogták Gera Sándor levelét, melyben közölte a jelszót („Melyik út viz Dorozsmára?”) és az ismertetőjelet (a bal és jobb kézben tartott Népszava). Így a pesti küldött képeben egy detektív érkezett a dorozsmai állomásra. Gera Sándor későn vette észre, hogy a rendőrség embere, mégis megtudta akadályozni, hogy az egész illegális szervezet felgöngyöltsék. Csak néhány vezető tudtak letartóztatni: Gera Sándort, Komócsin Antalt, Gladich Józsefet.

Vizsgálati fogságuk alatt végezték ki Sallai Imrét és Fürst Sándort. A börtönök politikai foglyai tiltakozásul éhségsztrájkba kezdtek. Komócsin Antal így emlékszik vissza: „Az egyik reggeli séta alkalmával Gera Sándor felszóltott bennünket, hogy mi is kezdünk éhségsztrájkba. Hat napig semmiféle ételmezt, reggelit, ebédet és vacsorát nem fogadtunk el. A Csillag-börtön parancsnoka kihallgatásra rendelt bennünket. Kijelentette: Aki nem eszik, ne is igyék! És az ágyon kívül minden felszerelési tárgyat kihordatott a cellából. Gera Sándor kitartásra buzdított minket, mert tudta, hogy szolidaritásunk effajta megnyilvánulása nem marad eredménytelenül.”

A főtárgyalás 1932. augusztus 28-tól szeptember 8-ig tartott. A vádlottak: Sebes László ügynök, Gombkötő Péter lakatossegéd, Dr. Szepesi Imre orvos, Nagy János lakatossegéd, Kiri József lakatossegéd, Bozók Lajos asztalossegéd, Silbermann Ferenc asztalossegéd, Silbermann Gyula kereskedősegéd, Strausz Sándor orvos-tanhallgató, Czeisler György kötő- és szövősegéd, Sz. Nagy József bádóssegéd, Szamek György egye-

temi hallgató, Bata Szilveszter géplakatostanonc, Karácsonyi Etel gyufagyári munkásnő, Korom Mihály bűrtorfényező és Gera Sándor.

Az osztályharc katonája

Gerától megkérdezte Gömörly Andor tanácselnök, hogy mi a foglalkozása. Ő így felelt:

- Munkanélküli vagyok, az osztályharc katonája.
- De micsoda, ha dolgozik? — kérdezte az elnök
- Napszámos vagyok — felelte Gera.
- Katona volt?
- Nem voltam katona, de 1920 óta az osztályharc katonája vagyok.
- Büntetve volt?
- Igen, hasonló bűncselekmények miatt egy évi fogsággal.
- Lakása?
- Mars tér 13.
- Balázs Sándor ügyész:
- De hisz ez a Csillag-börtön!
- Gömörly elnök:
- Ne tessék a bíróság előtt tréfákat csinálni!

Augusztus 31-én került sor Gera Sándor kihallgatására. Mosolyogva, gyors léptekkel ment a bírósági emelvény elé. Az elnök be sem fejezhette a szokásos első kérdést: Megérti-e mi a vád maga ellen? — amikor Gera közbevágott, és hangosan gesztikulálva kijelentette:

— Kérem, ez a vád észmeomlott a mai gazdasági helyzetben!

Gömörly idegesen kopog ceruzájával:

— Csak a kérdésre válaszoljon. Az a vád maga ellen, hogy 1931-ben kommunista összejöveteleken vett részt, és a budapesti kiküldöttel tartott fenn érintkezést.

Gera Sándor: — Kérem, ez nem lehet vád, mert minden kornak megvan a maga rendszere. Én pedig proletár vagyok, és mint ilyen a dolgozó paraszti milliók harcosa vagyok. Olyan tevékenységet, amivel vádolva vagyok, nem tettem.

Gömörly: Barátai vannak vidéken?

Gera: Hogyne kérem, egész Európában vannak barátaim, sőt Párizsba is levelezek.

Gömörly: Nem azt kérdeztem, „Dani”-ról mit tud?

Gera: Csak a vádiratban halottam róla.

Gömörly: Járt Ön Budapestben.

Gera: Nem, mert Szegedet csak engedéllyel hagyhattam el, és a detektívek minden este ellenőrizték a lakásomon.

Gömörly: Ön levelezett a „Dani”-val?

Gera: Hogyne kérem, leveleztem, de nem vele. Én csak szerelmes levelezést folytattam.

Ezzel befejezte a valló-

mását. Amikor leült a helyére, a Szegedi Napló tudósítója szerint tenyerébe rejtette arcát, és úgy nevette.

A bíróság szeptember 7-én hozott ítéletében Korom Mihályt, Gombkötő Pétert, Pontyik Pált, Gera Sándort, Gladich Józsefet és Komócsin Antalt bűnösnek mondotta ki az állami és társadalmi rend elleni vétségben, és ezért Korom Mihályt, Gombkötő Pétert és Pontyik Pált három havi fogságra, Gera Sándort és Gladich Józsefet 8 hónap fogságra ítélte, ebből 5 hónapot kitöltöttnek vett. Komócsin Antalt 5 havi fogságra ítélték, s ezt az elszennvedett vizsgálati fogsággal kitöltöttnek is vették.

Emigrációban

Gera Sándor szabadlábba helyezése után még egy darabig Szegeden maradt, de a rendőrök már annyira ismerték, hogy a párt ügy döntött: menjen emigrációba. 1933. február 4-én elutazott Szegedről. Megszéles szerint eltűnését huga három nap után jelentette a rendőrségen. Általános körözést adtak ki ellene, de eredménytelenül.

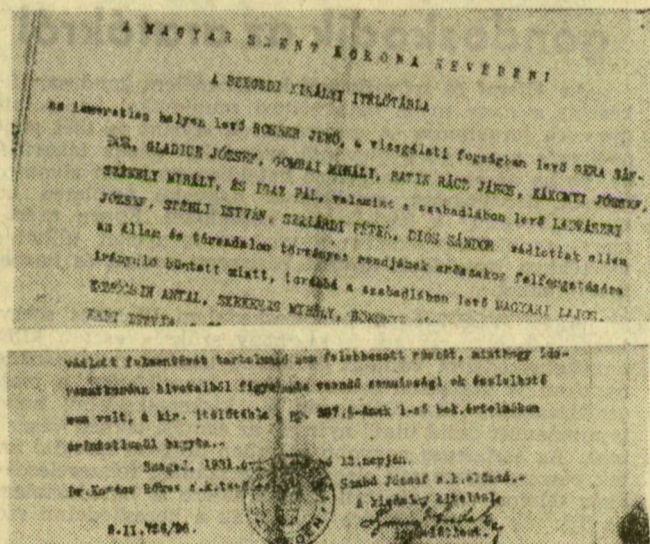
Gera Sándor először Csehszlovákiába, onnan Franciaországban kereszttul Spanyolországba ment.

Népünk legjobbjai közül harcoltak és vérezték ott a szabadságért, mint a légvonalas híró Zalka Máté (Lukács tábornok), Münich Ferenc (Flatter Ottó), Szalvai Mihály, Mező Imre, Sziklai Sándor, Rajk László. 1937. március végén a magyar egységekből zászlóalj szerveződött. Közöttük volt Gera Sándor is. Mintegy 500 magyar önkéntes halt spanyol földön hősi halált; csak kb. a felét ismerjük névszerint.

Hosszú évek teltek el, senki sem tudott pontosat Gera Sándor haláláról. Már a felszabadulás után — amint Gombai Mihály beszélt — megmutatták fényképét Mező Imrének. Hosszszan nézte a képet, s kis szünet után szólalt meg:

— Igen, ismertem őt: fellövést kapott a spanyol fronton.

Gera Sándor élete — talán épp e napokban harminc esztendeje — tragikusfialon lezárult, de emléke él. Az 1957-ben megalakult szegedi munkásörzszóalaj példaképeül, névadóul választotta, és iskolát, utcát, úttörőcsapatot neveztek el róla. HEGYKÖZI PÁL

Az 1931-es ítélet lapjaiból